

Πρεσβεία της Ελλάδος στην Πρετόρια
Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Johannesburg

ΟΔΗΓΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ ΣΤΗ ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Σημαία Ν. Αφρικής

Εθνόσημο Ν. Αφρικής

Johannesburg, Ιανουάριος 2023

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

A. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	4
A.1 Γενικά Χαρακτηριστικά Νότιας Αφρικής.....	4
A.2 Δημογραφικά Στοιχεία.....	4
A.3 Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη Αγοράς.....	5
B.1 Θεσμικό πλαίσιο	7
B.1.1 Νομικές Μορφές Εταιριών	7
B.1.2 Διαδικασία ίδρυσης εταιρίας.....	9
B.1.3 Καθεστώς αδειοδοτήσεων	9
B.1.4 Σήμανση / πιστοποίηση προϊόντων	10
B.1.5 Τελωνειακή νομοθεσία.....	10
B.1.5 Τιμολόγηση	11
B.1.6 Διαδικασίες εισαγωγής.....	11
B.1.8 Εξασφάλιση πιστώσεων-χρηματοδοτήσεων	12
B.1.9 Καθεστώς ιδιοκτησίας.....	13
B.1.10 Εργασιακό καθεστώς.....	13
B.2 Στρατηγική Εισόδου στην Αγορά της Νότιας Αφρικής	13
B.2.1 Συνεργασία με Αντιπροσώπους / Διανομείς	14
B.2.2 Δημιουργία εταιρείας	14
B.2.3 Δίκτυα Διανομής.....	14
B.2.4 Προώθηση – Διαφήμιση	14
B.2.5 Πρακτικές οδηγίες.....	15
B.3 Καταναλωτικά Πρότυπα	16
B.4 Βιομηχανική Ιδιοκτησία.....	16
Γ.1 Συμφωνία Αποφυγής Διπλής Φορολογίας / ΣΑΔΦ	17
Γ.2 Φορολογία Φυσικών προσώπων	17
Γ.3 Φορολόγηση Επιχειρήσεων	17

Γ.4 Ειδικότεροι φόροι	17
Γ.5. Δασμοί - Δασμολόγιο	18
Γ.6 Ειδικές Οικονομικές ζώνες	18
Δ. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	19
Δ.1 Αναπτυξιακός Νόμος - Κίνητρα Επενδύσεων	19
Δ.2 Καθεστώς Ιδιωτικοποιήσεων	19
Δ.3 Πιστοληπτική ικανότητα χώρας – Κίνδυνοι/ προοπτικές	19
Ε. ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ - ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ	20
ΣΤ. ΚΛΑΔΟΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	21
Ζ. ΧΡΗΣΙΜΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	23

A. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

A.1 Γενικά Χαρακτηριστικά Νότιας Αφρικής

Η Νότια Αφρική αποτελεί τη σημαντικότερη βιομηχανική χώρα της Αφρικής, συνεισφέροντας με 22,4% στο συνολικό ΑΕΠ της υποσαχαρικής Αφρικής. Βρίσκεται στο νοτιότερο άκρο της αφρικανικής ηπείρου, με έκταση 1,2 εκ. τ.χλμ., περιβρέχεται στα ανατολικά από τον Ινδικό Ωκεανό, στα δυτικά από τον Ατλαντικό Ωκεανό, με συνολική ακτογραμμή περίπου 3.000 χλμ., συνορεύει στα ΒΔ με τη Ναμίμπια, στα βόρεια με τη Μποτσουάνα και τη Ζιμπάμπουε, στα ΒΑ με τη Μοζαμβίκη και Εσουατίνι και περιλαμβάνει το περίκλειστο Λεσότο.

Διαιρείται σε εννέα διοικητικές περιφέρειες (Eastrern Cape, Gauteng, Kwa Zulu Natal, Mpumalanga, Northern Cape, Limpopo, North West Region, Free State και Werstern Cape). Η περιφέρεια Gauteng είναι η μικρότερη σε μέγεθος και αποτελεί το οικονομικό κέντρο της χώρας, περιλαμβάνοντας την πρωτεύουσα Πρετόρια και το Johannesburg. Συνεισφέρει το 34,1% του συνολικού ΑΕΠ (2021) και ακολουθούν το Kwa Zulu Natal (16%) και το Western Cape (13,8%). Στη χώρα υφίσταται υβριδικό μοντέλο διοίκησης ομοσπονδιακού κράτους με τρία επίπεδα διακυβέρνησης (κεντρική κυβέρνηση, περιφερειακές κυβερνήσεις και τοπική αυτοδιοίκηση). Η έδρα της κεντρικής Κυβέρνησης βρίσκεται στην Πρετόρια / Gauteng, η έδρα του Κοινοβουλίου στο Cape Town / Western Cape και η έδρα του Ανώτατου Δικαστηρίου στο Bloemfontein / Free State.

Ο Πρόεδρος της Χώρας, κ. Cyril Ramaphosa, εκλέγεται από το Εθνικό Κοινοβούλιο, με 5ετή θητεία και διορίζει τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου. Οι τελευταίες εκλογές για τον Πρόεδρο έγιναν στις 08.05.2019. Δικαίωμα ψήφου έχουν οι πολίτες άνω των 18 ετών. Το Σύνταγμα της Χώρας βρίσκεται σε ισχύ από το 04.02.1997. Το κυβερνών κόμμα, African National Congress (ANC), βρίσκεται στην εξουσία από το 1994 (έτος τερματισμού του Apartheid).

Ο διεθνής κωδικός τηλεφωνικής κλήσης είναι +27, η κατάληξη των ιστοσελίδων «.co.za», και το εθνικό νόμισμα το «ZAR» (διαιρούμενο σε 100 cents).

A.2 Δημογραφικά Στοιχεία

Η Νότια Αφρική με συνολικό πληθυσμό περίπου 60 εκ. κατοίκων, κατατάσσεται στην 6η θέση μεταξύ των αφρικανικών χωρών (μετά την Νιγηρία, Αιθιοπία, Κογκό, Αίγυπτο, Τανζανία) με πληθυσμό σχεδόν εξάπλάσιο του ελληνικού.

Για το 2021 το ποσοστό αύξησης του πληθυσμού ανήλθε σε 1,06% έναντι του 2020. Το 51,1% του πληθυσμού είναι γυναίκες και το 13,9% πάσχει από HIV (διαμορφώνεται όμως, σε 19,6% για τις ηλικίες 15-49 έτη). Μέσος όρος ζωής τα 60 έτη για άνδρες και τα 65,6 έτη για γυναίκες.

Το 26,4% του πληθυσμού κατοικεί στο Gauteng, το 19,1% στο Kwa Zulu Natal, το 11,8% στο Western Cape και το 11,1% στο Eastern Cape (περιοχές με μεγάλα αστικά κέντρα Johannesburg / Pretoria, Cape Town, Durban, Port Elisabeth). Η μικρότερη πληθυσμιακά περιφέρεια είναι το Northern Cape (2,2% του πληθυσμού).

Το 28,6% του πληθυσμού έχει ηλικία 0-14 έτη, το 15,7% έχει ηλικία 15-24 έτη, το 49,8% έχει ηλικία 25-64 έτη και το 5,9% είναι άνω των 65 ετών.

Ομιλούνται 11 επίσημες γλώσσες (Sepedi, Sesotho, Setswana, isiSwati, Tshivenda, Xitsonga, Afrikaans, English, isiNdebele, isiXhosa και isiZulu). Σύμφωνα με στοιχεία του 2018, το 25% ομιλεί εντός οικίας την isiZulu, το 14,8% την isiXhosa, το 12,2% ομιλεί Afrikaans και το 8,1% Αγγλικά. Όμως τα αγγλικά είναι η δεύτερη ευρέως ομιλούμενη εκτός οικίας (μετά την isiZulu) και η πλέον ομιλούμενη στον επιχειρηματικό τομέα.

Το 81% του πληθυσμού είναι Black Africans, το 9% Coloured, το 2,6% Indian / Asian και το 7,7% Whites (η νοτιοαφρικανική κουλτούρα αποδέχεται την αναφορά σε Black, White, Coloured).

Τέλος, σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία του 2016, το 76% του πληθυσμού δηλώνουν Χριστιανοί, το 10,2% άνευ θρησκείας, το 4,2% παραδοσιακή αφρικανική θρησκεία κλπ.

A.3 Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη Αγοράς

Η οικονομία της Νότιας Αφρικής χαρακτηρίζεται από έντονες αντιθέσεις και πολυπλοκότητα όσον αφορά στο επιχειρηματικό περιβάλλον, δημιουργώντας έναν ιδιαίτερο συνδυασμό αναπτυγμένης και γρήγορα αναπτυσσόμενης οικονομίας. Αποτελεί μέλος του G20, έχει ιδιαίτερα αναπτυγμένο χρηματο-οικονομικό τομέα και είναι πρώτη (μεταξύ 164 χωρών παγκοσμίως), όσον αφορά στην εισοδηματική ανισότητα.

Το 26% του ΑΕΠ (2021) προήλθε από το χρηματο-οικονομικό τομέα, το 17% από τις υπηρεσίες προς τα νοικοκυριά, το 13% από τη βιομηχανία, ένα άλλο 13% από το εμπόριο, εστίαση, ξενοδοχεία, το 9% από το Δημόσιο, το 6% από τους τομείς μεταφορών και επικοινωνιών, το 5% από την εξόρυξη, το 3% από τον αγροτικό τομέα, ένα άλλο 3% από τις κατασκευές κλπ.

Η χώρα αναπτύχθηκε χάριν της εξόρυξης χρυσού και λοιπών πολύτιμων μετάλλων. Η εξορυκτική βιομηχανία συγκεντρώνεται κυρίως στις περιοχές Limpopo και Mpumalanga (κυρίως λιγνίτης), η μεταποιητική βιομηχανία στις περιφέρειες Gauteng (40%) και Kwa Zulu Natal, η αυτοκινητοβιομηχανία στο Gauteng, Kwa Zulu Natal και Eastern Cape, ο χρηματο-οικονομικός τομέας στο Johannesburg, ενώ το Cape Town πρωτοπορεί σε θέματα πράσινης οικονομίας και start-ups.

Το ποσοστό ανεργίας το τρίτο τρίμηνο 2022 ανήλθε σε 33% σημειώνοντας μείωση 1% έναντι προηγούμενου τριμήνου. Όμως, η ανεργία στην ηλικιακή ομάδα 15-24 ετών το πρώτο τρίμηνο 2022, ήταν 63,9% και 42,1% στην ηλικιακή ομάδα 25-34 ετών. Ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο αποτελεί ότι το 75,1% της πληθυσμιακής ομάδας 15-24 ετών, έχει απογοητευτεί ότι δεν θα βρει εργασία αντίστοιχων ικανοτήτων του ή στον τόπο διαβίωσής του και πλέον δεν την αναζητεί (εκτός εργατικού δυναμικού).

Ο πληθωρισμός το Νοέμβριο 2022, σε ετήσια βάση διαμορφώθηκε σε 7,4%.

Σύμφωνα με **προβλέψεις του ΟΟΣΑ** (<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/f6da2159-en.pdf?expires=1669378290&id=id&accname=guest&checksum=3A25BFF80F9729DF3B47A7CEB60B024>), το ΑΕΠ της χώρας για το 2022 θα διαμορφωθεί σε 1,7% και θα μειωθεί σε 1,1% για το 2023. Η ιδιωτική κατανάλωση (υποστηριζόμενη από κοινωνικά επιδόματα) και οι επενδύσεις (προς

αντικατάσταση εξαντλημένου πάγιου κεφαλαίου) θα αποτελέσουν τους κινητήριους μοχλούς αύξησης του ΑΕΠ.

Σημαντικοί **κίνδυνοι** προέρχονται από την ελλειμματική προσφορά ηλεκτρικής ενέργειας (οι διακοπές ρεύματος θα συνεχιστούν το 2023), τη σφιχτή νομισματική πολιτική της Κεντρικής Τράπεζας και το υψηλό κόστος εξυπηρέτησης του δημόσιου δανεισμού.

Οι υψηλές τιμές εμπορευμάτων (κυρίως ορυκτοί πόροι) οι οποίοι συνέβαλλαν στην εξασφάλιση υψηλών εξαγωγικών αξιών την τελευταία διετία, εκτιμάται ότι θα μειωθούν την περίοδο 2023 - 2024, δημιουργώντας πιθανά προβλήματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

B. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

B.1 Θεσμικό πλαίσιο

Σύμφωνα με τη Νομοθεσία Companies Act 2008, στη Νότια Αφρική οι εταιρίες διακρίνονται σε : Profit Companies (PC) και Non-Profit Companies (NPC).

Οι NPC ιδρύονται με σκοπό το δημόσιο όφελος, έχουν τουλάχιστον τρεις Directors, και φέρουν στο τέλος της επωνυμίας τους το διακριτικό «NPC».

Οι PC διακρίνονται σε :

B.1.1 Νομικές Μορφές Εταιριών¹

- Sole Proprietorship

Ο ευκολότερος τρόπος έναρξης επιχειρηματικής δραστηριότητας στη Νότια Αφρική είναι μέσω της ίδρυσης μιας Sole Proprietorship. Δεν υπάρχει υποχρέωση εγγραφής της εταιρείας στο μητρώο εταιρειών Company and Intellectual Property Commission (CIPC). Ο ιδιοκτήτης της εταιρείας μπορεί να προσλάβει προσωπικό και πρέπει να το δηλώσει στο Υπ. Εργασίας (Unemployment Insurance Fund και Compensation Fund).

Η φορολόγηση γίνεται με βάση τη νομοθεσία περί φυσικών προσώπων και ο ιδιοκτήτης της εταιρείας δεν καταχωρείται στη φορολογική Αρχή (South African Revenue Service / SARS). Όμως, οι εργαζόμενοι της εταιρείας δηλώνονται στην SARS και η καταβολή των εργοδοτικών εισφορών γίνεται βάσει των συντελεστών φορολογίας Pay As You Earn / PAYE². Ο ιδιοκτήτης ευθύνεται για τα χρέη της εταιρείας.

Η Sole Proprietorship έχει ως πλεονεκτήματα την ευκολία ίδρυσης, έναρξης και τερματισμού λειτουργίας.

- Partnership

Αφορά στη συνεργασία μεταξύ δύο ή περισσότερων προσώπων για άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας και χρησιμοποιείται, κυρίως, από γιατρούς, δικηγόρους, αρχιτέκτονες κλπ. Ο κάθε εταίρος θεωρείται ιδιοκτήτης, που συμβάλλει στην εταιρεία με κεφάλαια, γνώσεις κλπ.

Οι εταίροι ευθύνονται από κοινού για τα χρέη. Δεν υπάρχει υποχρέωση εγγραφής της εταιρείας στο μητρώο εταιρειών Company and Intellectual Property Commission (CIPC).

Διακρίνεται σε :

- General Partnership (τα στοιχεία όλων των εταίρων είναι δημοσιοποιησίμα),

¹ Για περισσότερες πληροφορίες : <https://www.doingbusiness.org.za/starting-a-business/types-of-businesses/>

² Βλ. σχετικά <https://www.sars.gov.za/types-of-tax/pay-as-you-earn/>

- Extraordinary or Anonymous Partnership (τα στοιχεία κάποιων ή όλων των εταίρων δεν είναι δημοσιοποιήσιμα),
- Commanditarian Partnership (κάποιοι εταίροι ευθύνονται για τα χρέη της εταιρείας μόνο με το μερίδιο συμμετοχής τους σε αυτήν).

Το προσωπικό πρέπει να δηλωθεί στο Υπ. Εργασίας (Unemployment Insurance Fund και Compensation Fund).

Κάθε εταίρος φορολογείται για το μερίδιο των εσόδων του από την εταιρεία. Η εταιρεία δεν καταχωρείται στη φορολογική Αρχή (South African Revenue Service / SARS).

Τα πλεονεκτήματα του Partnership έγκεινται στην σχετική ευκολία ίδρυσης και έναρξης λειτουργίας και στο διαμοιρασμό εσόδων και εξόδων μεταξύ των εταίρων. Βασικό μειονέκτημά είναι ότι σε περίπτωση αποχώρησης ενός εταίρου, η εταιρεία διαλύεται και πρέπει να ξανασυσταθεί.

- **Ιδιωτική εταιρεία**

Αποτελεί τη συνηθέστερη νομική μορφή εταιρείας και φέρει το χαρακτηριστικό «Pty LTD» (proprietary limited) στην επωνυμία της.

Η εταιρεία δηλώνεται υποχρεωτικά στο μητρώο εταιρειών Company and Intellectual Property Commission (CIPC) με κόστος εγγραφής 125 ZAR (πλέον 50ZAR για προαιρετική κράτηση επωνυμίας /reservation) και λαμβάνει έναν Αριθμό Εταιρείας.

Επίσης πρέπει να δηλωθεί στη φορολογική Αρχή (South African Revenue Service / SARS) λαμβάνοντας Φορολογικό Αριθμό και έχει υποχρέωση ετήσιας φορολογικής δήλωσης. Η φορολογία της γίνεται βάσει των κερδών της.

Για την έναρξη της εταιρείας πρέπει να υφίσταται ένα φυσικό πρόσωπο ως Director και ένας Incorporator (υπεύθυνος για το καταστατικό της εταιρείας, μπορεί να είναι το ίδιο πρόσωπο με τον Director).

Δεν απαιτείται ελάχιστο κεφάλαιο ίδρυσης εταιρείας.

Τα βασικά πλεονεκτήματά της έγκεινται στο ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί για κάθε μέγεθος εταιρείας, έχει καταστατικό, μεταβιβάζεται εύκολα, αποτελεί ξεχωριστή νομική οντότητα. Τα βασικά μειονεκτήματά της περιλαμβάνουν συγκεκριμένες φορολογικές υποχρεώσεις έναντι της φορολογικής Αρχής, τόσο για την εταιρεία, όσο και για τους μετόχους / directors / managers. Οι Directors / Managers ευθύνονται για την καλή λειτουργία της εταιρείας και μπορεί να κριθούν υπεύθυνοι για τα χρέη της.

Ιδιαίτερη νομική μορφή ιδιωτικής εταιρείας αποτελεί η Close Corporation (CC), η οποία υπήρχε πριν το 2008 και συνεχίζει την ύπαρξή της χωρίς όμως πλέον να επιτρέπονται νέες ιδρύσεις.

B.1.2 Διαδικασία ίδρυσης εταιρίας

Οι διαδικασίες ίδρυσης εταιρείας είναι οι ίδιες, τόσο για τους Νοτιοαφρικανούς, όσο και για τους αλλοδαπούς, σύμφωνα με τη νομοθεσία της Χώρας.

B.1.3 Καθεστώς αδειοδοτήσεων³

A. Ιδιαίτερα για τους αλλοδαπούς, απαιτούνται :

- **Business Visa** για την ίδρυση και λειτουργία της εταιρείας. Βασικές προϋποθέσεις για την απόκτησή της είναι :
 1. η οικονομική συμμετοχή σε υπάρχουσα εταιρεία ύψους 5 εκ. ZAR ή υποβολή Business Plan, το οποίο θα αποδεικνύει ισόποση κεφαλαιακή συμμετοχή ή
 2. η ίδρυση εταιρείας με εθνικό ενδιαφέρον για τη Νότια Αφρική, σύμφωνα με τις διατάξεις του Industry Policy Action Plan / IPAP⁴, χωρίς τον καθορισμό ελάχιστης κεφαλαιακής συμμετοχής.

Αρμοδιότητα έκδοσης Visa έχει το Υπ. Εσωτερικών, αλλά το Υπ. Εμπορίου, Βιομηχανίας και Ανταγωνισμού υποστηρίζει τη διαδικασία.

- **Work Permit** απαιτείται για την περίπτωση απασχόλησης αλλοδαπών εργαζομένων. Διακρίνονται τρεις μορφές : **General Work Visa** (εφόσον αποδεικνύεται ότι οι δεξιότητες των ξένων εργαζομένων δεν προσφέρονται από Νοτιοαφρικανούς), **Critical Skills Visa** (για δεξιότητες που περιλαμβάνονται στον Κατάλογο Δεξιοτήτων που περιοδικά δημοσιεύεται από το Υπ. Εσωτερικών) και **Intra-Company Transfer Visa** (για περιστασιακή απασχόληση / μετακίνηση εργαζομένων μεταξύ των θυγατρικών πολυεθνικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται στη Νότια Αφρική).

B. Εγγραφή εταιρείας στο Μητρώο CIPC (Company Intellectual Property Commission).

Η εγγραφή γίνεται ηλεκτρονικά μέσω του Bizportal (https://www.cipc.co.za/?page_id=149) και ολοκληρώνεται εντός ολίγων ωρών. Η διαδικτυακή εφαρμογή επιτρέπει την καταγραφή της επωνυμίας, φορολογικού αριθμού, ιστοσελίδας, πιστοποιητικού B-BBEE, ασφαλιστικού ταμείου και τραπεζικού λογαριασμού. Η πιστοποίηση στοιχείων ταυτότητας γίνεται ηλεκτρονικά μέσω του Υπ. Εσωτερικών.

Γ. Broad Based Black Economic Empowerment (B-BBEE)⁵

Η νομοθεσία B-BBEE (από το 2003) σκοπό έχει την ενίσχυση της συμμετοχής του μαύρου πληθυσμού στην οικονομική ζωή της χώρας, ώστε να αντιστραφούν τα αποτελέσματα της πολιτικής διακρίσεων του Apartheid. Το πρόγραμμα μοριοδοτεί επιχειρήσεις ως εξής :

- Συμμετοχή μαύρου πληθυσμού στην ιδιοκτησία της επιχείρησης με 25 βαθμούς,
- Ανάπτυξη ικανοτήτων των μαύρων εργαζομένων με 20 βαθμούς

³ Για περισσότερες πληροφορίες : <https://www.doingbusiness.org.za/starting-a-business/how-to-register-a-business/>

⁴ Βλ. https://www.gov.za/sites/default/files/gcis_document/201805/industrial-policy-action-plan.pdf

⁵ Βλ. <http://www.thedtic.gov.za/financial-and-non-financial-support/b-bbee/>

- Υποστήριξη της ανάπτυξης των επιχειρήσεων που ανήκουν σε μαύρους με 40 βαθμούς
- Συμμετοχή μαύρων στη διοίκηση της εταιρείας με 15 βαθμούς
- Συμμετοχή της εταιρείας σε δράσεις κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης του μαύρου πληθυσμού με 5 βαθμούς.

Με βάση την ανωτέρω βαθμολογία οι εταιρείες κατατάσσονται σε κλίμακα από 1 (105 βαθμοί) μέχρι 8 (5 βαθμοί) και λαμβάνουν σχετικό πιστοποιητικό, το οποίο εξασφαλίζει δυνατότητα συμμετοχής σε δημόσιες προμήθειες/ διαγωνισμούς ή σε δημόσια προγράμματα στήριξης επιχειρήσεων.

Η επίδραση του συγκεκριμένου προγράμματος στην οικονομική ζωή της χώρας είναι σημαντική, αφού ασκεί πίεση στις επιχειρήσεις που δεν συμμετέχουν στο B-BBEE, μέσω του κινδύνου απώλειας εταιρικών πελατών, οι οποίοι συμμετέχουν στο πρόγραμμα και αναζητούν συνεργασία με αντίστοιχες εταιρείες που το εφαρμόζουν.

Σύμφωνα με την τρέχουσα ειδησεογραφία, φαίνεται ότι το πρόγραμμα B-BBEE δεν έχει πετύχει αυτό που οι εμπνευστές του επιθυμούσαν, παρόλα αυτά, οποιαδήποτε αλλαγή αποτελεί θέμα ιδιαίτερα ευαίσθητο για την Οικονομία και την Κοινωνία της Νότιας Αφρικής.

B.1.4 Σήμανση / πιστοποίηση προϊόντων

Αρμόδια αρχή για την σήμανση και πιστοποίηση των προϊόντων είναι το South African Bureau of Standards (SABS), το οποίο υπάγεται στο Υπ. Εμπορίου και Βιομηχανίας.

Κατηγορίες προϊόντων για τις οποίες απαιτείται σήμανση / πιστοποίηση είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα <https://www.sabs.co.za/Sectors-and-Services/index.asp>

Υπεύθυνος για την τήρηση των εν λόγω κανονισμών είναι ο εισαγωγέας, ο οποίος ζητά την τήρησή τους από τον προμηθευτή / εξαγωγέα, πριν την αποστολή των εμπορευμάτων.

Γενική πρακτική για το λιανεμπόριο είναι η χρήση της αγγλικής γλώσσας για τις οδηγίες χρήσεως επί των εισαγομένων προϊόντων. Στην ετικέτα του προϊόντος συνηθέστερα αναγράφεται ο Νοτιοαφρικανός Agent του προϊόντος και όχι ο εισαγωγέας.

Πληροφορίες ανά κατηγορία προϊόντος περιλαμβάνονται και στην ιστοσελίδα Access2markets της ΕΕ (<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets>), την οποία χρήσιμο είναι να συμβουλευούνται οι εταιρείες που επιθυμούν να εξάγουν προϊόντα στην Νότια Αφρική.

B.1.5 Τελωνειακή νομοθεσία

Η τελωνειακή νομοθεσία της Νότιας Αφρικής προβλέπει τέσσερις τελωνειακές διαδικασίες εισαγωγής προϊόντων :

- οικιακή κατανάλωση,
- αποθήκευση,
- transit,
- επεξεργασία με σκοπό την επανεξαγωγή.

Ο εισαγωγέας /Agent του προϊόντος πρέπει να ολοκληρώσει τις διαδικασίες διασάφησης εντός επτά ημερών από την άφιξη (για προϊόντα σε containers 28 μέρες και για χύδην προϊόντα 14 ημέρες).

Η διαδικασία διενεργείται ηλεκτρονικά (Electronic Data Interchange / EDI), ενώ πρέπει να υποβληθεί έγκαιρη προειδοποίηση άφιξης cargo.

Τα εισαγόμενα αγαθά εισέρχονται στη χώρα από συγκεκριμένα σημεία εισόδου (σχετικές πληροφορίες παρέχονται από τη φορολογική αρχή SARS, τηλ. 0027 12 4224000) :

- για μεν αεροπορικές αφίξεις: Bloemfontein (Bram Fischer), Cape Town, Durban (King Shaka), Polokwane, Johannesburg (O.R. Tambo), Lanseria, Port Elizabeth, Kruger Mpumalanga, Pilansberg, Uppington και
- για αφίξεις μέσω θαλάσσης : Cape Town, Durban, East London, Kosi Bay, Mossel Bay, Port Elizabeth, Port of Ngqura, Richards Bay, Saldanha Bay.

Τα εισαγόμενα εμπορεύματα μπορούν να αποθηκευτούν σε τελωνειακή αποθήκη για συγκεκριμένη χρονική περίοδο (μέχρι 2 έτη) χωρίς την καταβολή τελωνειακών δασμών και ΦΠΑ αλλά με καταβολή κόστους αποθήκευσης, το οποίο αναλαμβάνει ο εισαγωγέας του προϊόντος.

Η International Trade Administration Commission of South Africa / ITAC είναι Επιτροπή υπό το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Ανταγωνισμού, με αρμοδιότητα την εποπτεία των εισαγωγικών και εξαγωγικών διαδικασιών σύμφωνα με την Εμπορική Νομοθεσία (Act 71 of 2002). Οι εισαγωγείς πρέπει να αιτηθούν την εγγραφή τους στο Μητρώο της Επιτροπής (προκειμένου να λάβουν και σχετικές αδειοδοτήσεις για συγκεκριμένες κατηγορίες προϊόντων πχ. χημικά, προϊόντα που υπόκεινται σε περιορισμούς, ελέγχους κλπ).

Πληροφορίες ανά κατηγορία προϊόντος περιλαμβάνονται στην ιστοσελίδα Access2markets της ΕΕ (<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets>) την οποία χρήσιμο είναι να συμβουλευονται οι εταιρείες που επιθυμούν να εξαγάγουν προϊόντα στην Νότια Αφρική.

B.1.5 Τιμολόγηση

Το εθνικό νόμισμα της Νότιας Αφρικής είναι το South Africa Rand (ZAR). Η κεντρική Τράπεζας (South Africa Reserve Bank / SARB) έχει αρμοδιότητα για θέματα ελέγχου ξένου συναλλάγματος.

Το νόμισμα συναλλαγής μπορεί να επιλεγεί ελεύθερα μεταξύ εξαγωγέα και εισαγωγέα και τα τιμολόγια πρέπει να αναγράφουν τιμές FOB ή CIF.

B.1.6 Διαδικασίες εισαγωγής

Γενικά τα φορτωτικά έγγραφα πρέπει να υποβάλλονται στα αγγλικά και αν αυτό δεν είναι δυνατόν να συνοδεύονται από μετάφραση.

Θα πρέπει να γίνεται συγκεκριμένη αναφορά στο σύστημα εναρμονισμένης ονοματολογίας (πχ. HS 2017, HS 2022) που χρησιμοποιείται για τον κωδικό του εισαγόμενου προϊόντος, ώστε να γίνει η κατάλληλη αντιστοίχιση με το σύστημα της Νότιας Αφρικής για το σωστό υπολογισμό δασμών και λοιπών εξόδων.

Ο εξαγωγέας πρέπει να έχει υπόψιν του ότι πέραν των επισήμων εγγράφων μπορεί να ζητηθούν και επιπλέον έγγραφα.

B.1.8 Εξασφάλιση πιστώσεων-χρηματοδοτήσεων

Η κεντρική Τράπεζας της Νότιας Αφρικής (South African Reserve Bank / SARB), ελέγχει το εθνικό σύστημα πληρωμών (NPS) διευκολύνοντας τις διατραπεζικές συναλλαγές.

Το εθνικό Νόμισμα κυκλοφορεί σε χαρτονομίσματα των 10, 20, 50, 100 και 200 ZAR (ισοτιμία Δεκεμβρίου 2022 : 1 ευρώ = 18 ZAR περίπου).

Οι καταναλωτές και επιχειρήσεις έχουν στη διάθεσή τους 18 διαφορετικά συστήματα πληρωμών για κάθε εύρος αξίας συναλλαγής, τα οποία διαχειρίζεται η Ένωση Πληρωμών Νότιας Αφρικής (Payments Association of South Africa / PASA), υπό την εποπτεία της SARB. Το 91% των Νοτιοαφρικανών συμμετέχει στο επίσημο χρηματο-οικονομικό σύστημα πληρωμών.

Ο χρηματο-οικονομικός τομέας της χώρας είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος. Το ποσοστό των πιστώσεων προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα υπολογιζόμενο επί του ΑΕΠ ανέρχεται σε 129% (το υψηλότερο σε όλη την Αφρική). Το 81% του πληθυσμού άνω των 16 ετών έχει τραπεζικό λογαριασμό αν και με χαμηλό ποσοστό χρήσης (το 40% των μη χρησιμοποιούμενων λογαριασμών ανήκε το 2021 σε άτομα χαμηλού εισοδήματος). Ο ανταγωνισμός βαίνει αυξανόμενος με την είσοδο και νέων τραπεζών στην αγορά (τρεις τράπεζες την τελευταία τετραετία), συμβάλλοντας σε μείωση των τραπεζικών προμηθειών.

Οι Τράπεζες παρέχουν πιστώσεις σχεδόν στο ήμισυ του εγχώριου πληθυσμού αλλά υφίσταται και πιστωτικός τομέας εκτός του επίσημου τραπεζικού καναλιού, με άτυπους δανειοδότες να λειτουργούν επί μακρόν στην εγχώρια αγορά, κυρίως για την εξυπηρέτηση των χαμηλών εισοδηματικά οντοτήτων.

Περισσότερο από το 50% των εγχώριων καταναλωτών θεωρούνται υπερ-χρεωμένοι.

Η αγορά κρυπτονομισμάτων προσελκύει ενδιαφέρον(ημερήσιες συναλλαγές τον Ιανουάριο 2021 ύψους 145 εκ. δολ.). Από 18.12.2022 εφαρμόζεται νέα νομοθεσία με σκοπό τον έλεγχο των κρυπτοσυναλλαγών, οι οποίες θεωρούνται φορολογητέο περιουσιακό στοιχείο.

Μεταξύ των μεγαλύτερων τραπεζικών ιδρυμάτων της χώρας, ως προς το κεφάλαιο, συγκαταλέγονται οι : Standard Bank, First Rand, Absa, Nedbank, Investec, Capitec, African Bank κλπ. Ο κατάλογος με το σύνολο των τραπεζών στη Νότια Αφρική είναι προσβάσιμος στην ιστοσελίδα <https://www.banking.org.za/about-us/member-banks/>.

Για το άνοιγμα τραπεζικού λογαριασμού από μη Νοτιοαφρικανούς κατοίκους απαιτούνται διαβατήριο, βίζα, αποδεικτικό τόπου κατοικίας και έγγραφο από τραπεζικό ίδρυμα της χώρας προέλευσης του ενδιαφερομένου (με προσωπικά στοιχεία, διεύθυνση κλπ.). Περισσότερες πληροφορίες <https://www.banking.org.za/consumer-information/conventional-banking/> καθώς και από την τράπεζα στην οποία θα ανοιχθεί ο λογαριασμός.

Πέραν της τραπεζικής χρηματοδότησης για έναρξη επιχειρηματικής δράσης στη Νότια Αφρική, υφίστανται και δυνατότητες χρηματοδότησης από το Δημόσιο, μέσω ενός ποικίλου και εκτενούς προγράμματος παροχής κινήτρων (ενδεικτικά) :

- Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Ανταγωνισμού (http://www.thedtic.gov.za/wp-content/uploads/publication-incentive_schemes_guide.pdf,
- Small Enterprise Finance Agency (SEFA) για στήριξη start-ups και μικρών επιχειρήσεων (<https://www.sefa.org.za/products/direct-lending-products>),

- National Empowerment Fund (NEF) για χρηματοδοτήσεις μεταξύ 250.000 - 75 εκ. ZAR (<https://www.nefcorp.co.za/products-services/>),
- Industrial Development Corporation / IDC, για χρηματοδότηση βιομηχανικών projects (<https://idc.co.za/who-how-we-help/>).

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με πηγές χρηματοδότησης μπορούν να αναζητηθούν στην ιστοσελίδα <https://www.doingbusiness.org.za/operating-a-business/obtaining-funding/>.

B.1.9 Καθεστώς ιδιοκτησίας

Μη Νοτιοαφρικανοί κάτοικοι μπορούν να αγοράσουν ακίνητο στη Νότια Αφρική χωρίς περιορισμούς, με εφαρμογή της εγχώριας νομοθεσίας, εφόσον βρίσκονται νόμιμα στη χώρα. Ακίνητη περιουσία μπορεί να αποκτηθεί και από ξένο νομικό πρόσωπο, εφόσον αυτό δηλωθεί στο μητρώο εταιρειών.

Απαιτείται γραπτή συμφωνία για την αλλαγή ιδιοκτησίας ακινήτου σε συμβολαιογράφο, η οποία μετά την υπογραφή είναι δεσμευτική και κατατίθεται στο αρμόδιο υποθηκοφυλάκειο.

B.1.10 Εργασιακό καθεστώς

Βασικά χαρακτηριστικά της εργασιακής νομοθεσίας της Νότιας Αφρικής (Basic Conditions of Employment Act) είναι :

Συνήθεις ώρες εργασίας : 45 ανά εβδομάδα, 9 ανά ημέρα για πενθήμερη εργασία, 12 ώρες ημερησίως κατόπιν συμφωνίας. Υφίστανται ειδικές ρυθμίσεις για απασχόληση το βράδυ και τις Κυριακές. Οι υπερωρίες πληρώνονται με συντελεστή 1,5 επί της ωριαίας αμοιβής.

Διακοπή για εστίαση 60 λεπτών μετά από 5ωρη εργασία, με δυνατότητα συμφωνημένης μείωσης στα 30 λεπτά.

Η ετήσια άδεια ανέρχεται σε μέχρι 21 ημέρες, η άδεια ασθενείας είναι αμειβόμενη για μέχρι 6 εβδομάδες (κύκλος 36 εβδομάδων), η άδεια μητρότητας ανέρχεται σε μέχρι 4 συνεχόμενους μήνες.

Ο κατώτατος μισθός από 01.01.2019 διαμορφώνεται σε 20 ZAR (1 Ευρώ περίπου 18 ZAR) ανά ώρα και διαφέρει ανά κλάδο.

Η εργασία τερματίζεται κατόπιν ανακοίνωσης 4 εβδομάδων (από κάθε συμβαλλόμενο), εφόσον η απασχόληση έχει ήδη διαρκέσει 1 έτος. Υφίστανται ρυθμίσεις αποζημίωσης.

Απαγορεύεται η απασχόληση ατόμων κάτω των 15 ετών.

Τα παραπάνω μπορεί να διαμορφώνονται διαφορετικά κατόπιν συλλογικών διαπραγματεύσεων.

B.2 Στρατηγική Εισόδου στην Αγορά της Νότιας Αφρικής

Η αγορά της Νότια Αφρικής χαρακτηρίζεται από υψηλά ποσοστά ανισοκατανομής πλούτου, υψηλό ποσοστό φτώχειας (το οποίο ωθεί μεγάλη μερίδα καταναλωτών στην επιλογή φτηνών προϊόντων), υψηλό ανταγωνισμό, συγκέντρωση του πληθυσμού σε μεγάλα αστικά κέντρα. Αποτελεί εμπορική πύλη εισόδου για τις γειτονικές αγορές αλλά και όλη την υποσαχαρακή Αφρική.

B.2.1 Συνεργασία με Αντιπροσώπους / Διανομείς

Συνήθης πρακτική εισόδου για τις ελληνικές επιχειρήσεις είναι η συνεργασία με αντιπροσώπους/ διανομείς / εισαγωγείς προϊόντων.

Σε ό,τι αφορά στα ελληνικά τρόφιμα, δεν πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι, λόγω υψηλής ποιότητάς τους είναι και υψηλού κόστους, για το μέσο Νοτιοαφρικανό καταναλωτή. Όμως η ύπαρξη σημαντικού αριθμού ομογενών (περίπου 30.000 – 35.000 άτομα στην ευρύτερη περιοχή του Johannesburg και περίπου 45.000 σε όλη τη Νότια Αφρική), αποτελεί ευόιωνο παράγοντα στη προσπάθεια αύξησης των ελληνικών εξαγωγών τροφίμων. Επιπλέον, μεγάλος αριθμός ομογενών επιχειρηματιών δραστηριοποιείται στο χώρο της εστίασης, ξενοδοχείων και ιδιόκτητων καναλιών διανομής (super markets).

B.2.2 Δημιουργία εταιρείας

Η ίδρυση εταιρείας, είναι μία άλλη επιλογή, η οποία όμως θα πρέπει να λάβει υπόψιν της θέματα διαφθοράς, γραφειοκρατίας, νομοθεσίας B-BBEE, εφαρμογής κανόνων που υποστηρίζουν την επιτόπια παραγωγή κλπ. Σε αυτήν την περίπτωση είναι χρήσιμη η συνεργασία με επιτόπιο συνεργάτη, προκειμένου να διευκολυνθεί η όλη διαδικασία, ενώ απαιτείται καλή προετοιμασία και γνώση της αγοράς. Ο συνηθέστερος τύπος εταιρείας είναι Pty Ltd (βλ. κεφάλαιο B.1)

B.2.3 Δίκτυα Διανομής

Τα δίκτυα διανομής στην Νότιο Αφρική χαρακτηρίζονται από λίγες μεγάλες αλυσίδες super markets, οι οποίες υποστηρίχθηκαν από την γρήγορη ανάπτυξη της μεσαίας τάξης τα τελευταία 30 έτη, αναπτύσσοντας καθετοποιημένο και συγκεντρωτικό σύστημα διανομής, με χρήση τεχνολογιών logistics.

Εξαιτίας του υψηλού βαθμού ωριμότητας του κλάδου στα μεγάλα αστικά κέντρα, ο οποίος ενέχει έντονο βαθμό ανταγωνισμού, σε συνδυασμό με την αποδυνάμωση της καταναλωτικής δαπάνης την τελευταία τριετία, οι μεγάλες αλυσίδες super markets στρέφονται πλέον προς την περιφέρεια, όπου αντιμετωπίζουν, όμως, ελλειψείς υποδομές και αδυναμία εξεύρεσης κατάλληλου εργατικού δυναμικού.

Σημειώνουμε το σημαντικό ρόλο των μεγάλων νοτιοαφρικανικών αλυσίδων super markets σε πολλές άλλες αφρικανικές χώρες.

B.2.4 Προώθηση – Διαφήμιση

Η συμμετοχή των ελληνικών επιχειρήσεων σε Εμπορικές Εκθέσεις της Νότιας Αφρικής αποτελεί σημαντική δράση εξωστρέφειας, λαμβάνοντας υπόψιν την έντονη ανάγκη γνωριμίας με την αγορά της Νότιας Αφρικής. Κατάλογος των σημαντικότερων εμπορικών εκθέσεων είναι δημοσιευμένος στην ιστοσελίδα του Γραφείου ΟΕΥ Johannesburg (<https://agora.mfa.gr/ta-grafeia-oikonomikon-emporikon-upotheseon/grafeia-ana-xora/infofile/82707>).

B.2.5 Πρακτικές οδηγίες

Οι ελληνικές επιχειρήσεις οφείλουν να είναι ιδιαίτερα προσεκτικές στις συναλλαγές τους με νοτιοαφρικανικές εταιρείες καθώς ελλοχεύουν κίνδυνοι εξαπάτησης (πχ. ηλεκτρονικές παραγγελίες, αποστολή εμβασμάτων χωρίς εξασφαλίσεις κλπ.).

Ο έλεγχος φερεγγυότητας της νοτιοαφρικανικής εταιρείας καθίσταται ιδιαίτερα σημαντικός, πριν τη διενέργεια της συναλλαγής, προκειμένου να αποφευχθούν δυσάρεστες καταστάσεις.

Καλή προετοιμασία πριν την εμπορική / επιχειρηματική συναλλαγή, γνώση της αγοράς, συνεργασία με αξιόπιστους συμβούλους, είναι μεταξύ των απαραίτητων στοιχείων επιτυχούς εισόδου και παρουσίας στην αγορά.

Η εξοικείωση με την εργατική νομοθεσία της χώρας είναι σημαντική για την αποφυγή παρεξηγήσεων.

Η αντιμετώπιση της ευρείας διαφθοράς στη χώρα είναι ουσιαστικό θέμα. Η Κυβέρνηση έχει ιδρύσει το National Anti-Corruption Forum για διαφθορά στον ιδιωτικό τομέα⁶, το National Prosecutor Authority⁷ (με αρμοδιότητα τη διερεύνηση περιστατικών διαφθοράς και την υποβολή συστάσεων προς το Υπ. Δικαιοσύνης) και το Corruption Watch⁸ (στο οποίο μπορούν να γίνουν ανώνυμες καταγγελίες διαφθοράς).

Η Ελλάδα, ως μέλος της Σύμβασης του ΟΟΣΑ περί Δωροδοκίας Αλλοδαπών (εν προκειμένω Νοτιοαφρικανών) Δημόσιων Λειτουργών, θεωρεί τη δωροδοκία ως αξιόποινη πράξη, η οποία (εφόσον αποδειχθεί) τιμωρείται στην Ελλάδα.

Η διαπροσωπική επαφή, αποτελεί σημαντικό παράγοντα επιτυχούς συνεργασίας. Είθισται να κλείνονται ραντεβού, τα οποία πρέπει να τηρούνται. Η ανταλλαγή visit cards είναι σημαντική. Στη Νότια Αφρική υφίσταται κεντρική λήψη αποφάσεων και ιεραρχημένο επιχειρηματικό style (πρότερη γνώση της θέσης των συνομιλητών /συνεργατών και των τίτλων τους στην ιεραρχία της εταιρικής Διοίκησης ή του Δημοσίου, διευκολύνει σημαντικά την επικοινωνία).

Δεν θα πρέπει να παραβλέπεται το ιστορικό παρελθόν της χώρας (παρά τα 30 έτη από την πτώση του Apartheid), το οποίο εξακολουθεί να επηρεάζει την επιχειρηματική κουλτούρα της (σύμφωνα με την οποία, η μαύρη επιχειρηματικότητα έχει αδικηθεί στο παρελθόν και πρέπει να υποστηριχθεί).

Το θέμα της ασφάλειας παραμένει σημαντικό. Ορισμένες αστικές περιοχές δεν είναι ασφαλείς. Πρέπει να ελέγχονται από πριν λεπτομέρειες για τον τόπο συνάντησης και τον τρόπο μεταφοράς. Η ενδυμασία θα πρέπει να είναι business style.

Χρονοδιαγράμματα, ιδιαίτερα για καταληκτικές ημερομηνίες επί συμβολαίων, πιθανόν να χρειαστεί να αντιμετωπιστούν με κάποια ευελιξία.

Σε περίπτωση ίδρυσης εταιρείας είναι απαραίτητη η υποστήριξη από αξιόπιστο χρηματοοικονομικό και νομικό σύμβουλο.

⁶ Βλ. <https://www.gov.za/national-anti-corruption-forum-corruption-private-sector>

⁷ Βλ. <https://www.npa.gov.za/>

⁸ Βλ. <https://www.corruptionwatch.org.za/>

Η χρήση πλαστικού χρήματος προτιμάται στα αστικά κέντρα για το σύνολο των συναλλαγών, ενώ στην περιφέρεια προτιμάται η χρήση μετρητών.

B.3 Καταναλωτικά Πρότυπα

Σύμφωνα με τρέχοντα δημοσιεύματα Τύπου, το 78% των Νοτιοαφρικανών ανησυχεί ιδιαίτερα για την εξέλιξη των οικονομικών δυνατοτήτων του (γεγονός που επιβεβαιώνεται και από το υψηλό ποσοστό υπερχρεωμένων έναντι τραπεζών : άνω του 50%). Ο υψηλός πληθωρισμός σε συνδυασμό με τη σφιχτή νομισματική πολιτική της Κεντρικής Τράπεζας περιορίζουν το διαθέσιμο εισόδημα των καταναλωτών, οι οποίοι με τη σειρά τους περιορίζουν τις δαπάνες τους. Βασικό κριτήριο επιλογής προϊόντων / υπηρεσιών αποτελεί η τιμή.

Από την άλλη πλευρά, η Νότια Αφρική είναι πλέον παγκοσμίως η χώρα με το υψηλότερο βαθμό ανισότητας. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει ένα ποσοστό του πληθυσμού, το οποίο είναι ιδιαίτερα πλούσιο και μπορεί να αποκτήσει οτιδήποτε επιθυμεί.

Έχει σημασία για την κάθε εξωστρεφή εταιρεία, να καθορίσει το target group του πληθυσμού, στο οποίο απευθύνεται και να επιλέξει τον τρόπο προσέγγισής του.

B.4 Βιομηχανική Ιδιοκτησία

Η Νότια Αφρική ως μέλος του World Intellectual Property Right / WIPO προστατεύει τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Η προστασία πατεντών χορηγείται για 20 έτη (συνήθως χωρίς δικαίωμα ανανέωσης), τα εμπορικά σήματα ισχύουν για 10 έτη (με δυνατότητα ανανέωσης για άλλα 10). Ο κάτοχος πατέντας ή εμπορικού σήματος καταβάλλει ετήσια δαπάνη για διατήρηση του Δικαιώματος. Εφαρμόζεται νομοθεσία προστασίας royalties και designs. Περισσότερες διαθέσιμες πληροφορίες στην ιστοσελίδα https://www.gov.za/sites/default/files/gcis_document/201808/ippolicy2018-phase1.pdf

Γ. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ - ΔΑΣΜΟΛΟΓΗΣΗ

Γ.1 Συμφωνία Αποφυγής Διπλής Φορολογίας / ΣΑΔΦ

Η Ελλάδα έχει Συμφωνία Αποφυγής Διπλής Φορολογίας με τη Νότια Αφρική (https://www.aade.gr/sites/default/files/2017-03/FEK_NOTIA_AFRIKH.pdf), με το Νόμο 3085/2002 /ΦΕΚ 319 / Α / 16.12.2002.

Η ΣΑΔΦ ρυθμίζει θέματα φορολογίας εισοδήματος και κεφαλαίου φορολογικών κατοίκων Ελλάδας ή Νότιας Αφρικής, με πηγές εισοδήματος (πχ. κέρδη επιχειρήσεων, ναυτιλιακών, αεροπορικών μεταφορών, συνδεδεμένων εταιρειών, μερίσματα, τόκοι, δικαιώματα, εξαρτημένες προσωπικές υπηρεσίες, αμοιβές διοικητικών στελεχών, εισοδήματα ψυχαγωγίας και αθλητισμού, συντάξεις κλπ) κινητής ή ακίνητης περιουσίας στην Ελλάδα ή στην Νότια Αφρική, για την φορολόγηση του παγκόσμιου εισοδήματος.

Γ.2 Φορολογία Φυσικών προσώπων

Το φορολογικό έτος εκτείνεται από Μάρτιο εκάστου έτους ως το Φεβρουάριο του επόμενου έτους.

Οι ισχύοντες φορολογικοί συντελεστές διαμορφώνονται ως εξής :

Ύψος εισοδήματος ZAR	Ποσοστό φόρου
1 – 226.000	18%
226.001 – 353.100	40 680 ZAR + 26% για το ποσό άνω των 226.000 ZAR
353.101 – 488.700	73 726 ZAR + 31% για το ποσό άνω των 353.100 ZAR
488.701– 641.400	115.762 ZAR + 36% για το ποσό άνω των 488.700 ZAR
641.401 – 817.600	170.734 ZAR + 39% για το ποσό άνω των 641.400 ZAR
817.601 – 1.731.600	239.452 + 41% για το ποσό άνω των 81. 600
άνω του 1.731.601	614.192 + 45% για το ποσό άνω των 1.731.600

Γ.3 Φορολόγηση Επιχειρήσεων ⁹

Ο ισχύον φορολογικός συντελεστής για επιχειρήσεις ανέρχεται σε 28% και θα μειωθεί σε 27% για το επόμενο φορολογικό έτος.

Ειδικά για τα μικρομεσαίες εταιρείες υπάρχει κλιμακωτός φορολογικός συντελεστής (από 0% ως 27%) ανάλογα με τον κύκλο πωλήσεων.

Γ.4 Ειδικότεροι φόροι

Ο φόρος μερισμάτων για μη κατοίκους που λαμβάνουν μερίσματα από Νότια Αφρική ανέρχεται σε 20%.

Ο γενικός ΦΠΑ ανέρχεται σε 15% (με εξαιρέσεις για συγκεκριμένα είδη).

⁹ Αναλυτικά ποσοστά φορολογίας στην ιστοσελίδα <https://www.sars.gov.za/tax-rates/>

Γ.5. Δασμοί - Δασμολόγιο

Οι δασμοί ρυθμίζονται από τη Συμφωνία Economic Partnership Agreement, μεταξύ ΕΕ και Southern African Development Community / SADC (μέρος της οποίας αποτελεί και η Νότια Αφρική από το 2016). Η εν λόγω Συμφωνία παρέχει μηδενικούς δασμούς για το 98,7% των νοτιοαφρικανικών προϊόντων που εισέρχονται στην ΕΕ (με ποσοστώσεις), ενώ αντίστροφα, αποκτά ελεύθερη πρόσβαση το 86% των συνόλου των προϊόντων της ΕΕ που εισέρχεται στη Νότια Αφρική (ασύμμετρη απελευθέρωση).

Αναλυτικά το ύψος του δασμού για κάθε συγκεκριμένο προϊόν προερχόμενο από Ελλάδα είναι προσβάσιμο στην ιστοσελίδα <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets>.

Γ.6 Ειδικές Οικονομικές ζώνες

Στη Νότια Αφρική υπάρχουν Special Economic Zones (SEZ), γεωγραφικά κατανεμημένες για την εξυπηρέτηση εμπορικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Διακρίνονται σε Industrial Development Zones (IDZ), Free Ports, Free Trade Zones (FTZ) και Sector Development Zones (SDZ) :

- Atlantis SEZ (Western Cape),
- Coega IDZ (Eastern Cape),
- Dube TradePort SEZ (KwaZulu-Natal),
- East London IDZ (Eastern Cape),
- Maluti-A-Phofung SEZ (Free State),
- Musina/Makhado SEZ (Limpopo),
- Nkomazi SEZ (Mpumalanga),
- OR Tambo IDZ (Gauteng),
- Richards Bay IDZ (KwaZulu-Natal),
- Saldanha Bay IDZ (Western Cape).

Δ. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Δ.1 Αναπτυξιακός Νόμος - Κίνητρα Επενδύσεων

Η Κυβέρνηση της Νότιας Αφρικής αναγνωρίζοντας τη μεγάλη σημασία προσέλκυσης ξένων επενδύσεων για την ανάπτυξη της χώρας έχει θέσει ως στόχο, την υποκατάσταση των εισαγωγών κατά 20%, για 42 κατηγορίες εγχωρίως παραγόμενων προϊόντων, εντός μίας 5ετίας, με την εφαρμογή του Economic Reconstruction and Recovery Plan (https://www.gov.za/sites/default/files/gcis_document/202010/south-african-economic-reconstruction-and-recovery-plan.pdf)

Προσφέρεται ευρύ πρόγραμμα παροχής κινήτρων (<http://www.thedtic.gov.za/wp-content/uploads/the-dti-incentive-schemes-guide-2021.pdf>) σε πληθώρα τομέων (καινοτομία, μεταποίηση, ενέργεια, εξαγωγές, υπηρεσίες, υποδομές).

Οι επενδυτές υποστηρίζονται από το Invest in South Africa (<http://www.investsa.gov.za/invest/>, υπάγεται στο Υπ. Εμπορίου, Βιομηχανίας και Ανταγωνιστικότητας), με ιδιαίτερη έμφαση στους κλάδους της υγείας, μεταποίησης καταναλωτικών αγαθών, χημικών, ένδυσης, αυτοκίνησης, ψηφιοποίησης, αγρο-οικονομίας, εξόρυξης, μεταφορών, δασοπονίας και μετάλλων.

Δ.2 Καθεστώς Ιδιωτικοποιήσεων

Η οικονομία της Νότιας Αφρικής επηρεάζεται ιδιαίτερα από μεγάλο αριθμό Κρατικών Εταιρειών, με βασικά χαρακτηριστικά τους χαμηλή ποιότητα παρεχόμενων υπηρεσιών, υψηλό βαθμό διαφθοράς και χρέους, το οποίο καλύπτεται από τον κρατικό προϋπολογισμό. Συνολικά καταγράφονται 128 εταιρείες σε πληθώρα κλάδων (<https://www.gov.za/about-government/contact-directory/soe-s>).

Η κυβέρνηση δεν έχει λάβει συγκεκριμένα μέτρα για προώθηση ιδιωτικοποιήσεων. Εντός της χώρας υφίσταται ισχυρή αντίθεση στην ιδιωτικοποίηση των κρατικών εταιρειών. Όμως, το υψηλό δημοσιονομικό βάρος που προσθέτουν στον κρατικό προϋπολογισμό δημιουργεί ασφυκτικό δημοσιονομικό περιβάλλον.

Δ.3 Πιστοληπτική ικανότητα χώρας – Κίνδυνοι/ προοπτικές

Το Νοέμβριο 2022, ο οίκος αξιολόγησης S&P, λαμβάνοντας υπόψιν τα χρηματο-οικονομικά προβλήματα της ESKOM (κρατική εταιρεία παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας), πιθανούς κινδύνους στους τομείς ηλεκτροπαραγωγής, υποδομών μεταφορών, αυξήσεων μισθών δημοσίου, αλλά και ζυγίζοντας τις θετικές εξελίξεις, όπως τα αυξημένα φορολογικά έσοδα, το γεγονός ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του χρέους της χώρας αποτιμάται σε ZAR (και όχι σε ξένο νόμισμα), τη ρευστότητα της κεφαλαιαγοράς (η οποία μπορεί να συνεισφέρει στο δανεισμό του Δημοσίου), διατηρεί το υφιστάμενο θετικό profile της νοτιοαφρικανικής οικονομίας (τρεις βαθμίδες κάτω από την επενδυτική βαθμίδα) και τηρεί στάση αναμονής έναντι της κατάθεσης του Προϋπολογισμού το Φεβρουάριο 2023.

Ε. ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ - ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ

Το νομοθετικό πλαίσιο για τη διενέργεια των δημόσιων προμηθειών περιλαμβάνει συνταγματικές διατάξεις (τμήμα 217 από το 1996), στις οποίες στηρίζεται ο Νόμος Public Finance Management (PFMA από το 1999, αφορά στις προμήθειες που γίνονται από την εθνική και τις περιφερειακές κυβερνήσεις) και ο Νόμος Municipal Finance Management (MFMA από το 2003, αφορά στις προμήθειες σε επίπεδο Δήμων και λοιπών οργανισμών τοπική αυτοδιοίκησης).

Το ανωτέρω θεσμικό πλαίσιο καθορίζει πέντε βασικές αρχές που πρέπει να τηρούνται κατά τη διενέργεια δημόσιων προμηθειών : value for money, open - effective competition, ethics - fair dealing, accountability - reporting, equity. Στην πράξη όμως η προσπάθεια τήρησης των ανωτέρω πέντε αρχών δημιουργεί καταστάσεις σύγκρουσης. Το σημερινό σύστημα όπως εφαρμόζεται, προσδίδει ιδιαίτερο βάρος στην επιλογή προσφορών με βάση την χαμηλότερη τιμή.

Η νομοθεσία περί δημόσιων προμηθειών στοχεύει στην εξασφάλιση συγκεκριμένων στόχων πολιτικής όπως : η ενίσχυση της τοπικής παραγωγής και η «εφαρμογή διατάξεων που ενισχύουν οικονομικά, άτομα τα οποία στο παρελθόν είχαν υποστεί άδικη διακριτική μεταχείριση» (βλ. B-BBEE).

Η Νότια Αφρική είναι μέλος του ΠΟΕ ως αναπτυσσόμενη χώρα αλλά έχει καταφέρει να εξασφαλίσει ευνοϊκούς όρους και εκτεταμένες χρονικές περιόδους εξαιρέσεως από ορισμένες διατάξεις για την προστασία ευαίσθητων οικονομικών τομέων. Είναι επίσης συμβαλλόμενο μέρος της Συμφωνίας Κυβερνητικών Προμηθειών με εξαιρέσεις.

Δεν υφίσταται μία κεντρική Αρχή για τη διενέργεια διαγωνισμών. Κάθε Υπουργείο, Δημόσια Επιχείρηση, Αρχή τοπικής αυτοδιοίκησης κλπ. μπορεί να διενεργεί προμήθειες, εντός του ανωτέρω θεσμικού πλαισίου.

Στην ιστοσελίδα www.etenders.gov.za, υπό την ευθύνη του National Treasury, δημοσιεύονται διαγωνισμοί προμηθειών. Οι εταιρείες που επιθυμούν να λάβουν μέρος στους δημόσιους διαγωνισμούς, πρέπει να καταχωρηθούν στην Κεντρική Βάση Προμηθευτών.

Για την προμήθεια προϊόντων και υπηρεσιών για την κάλυψη πάγιων και επαναλαμβανόμενων αναγκών, λειτουργεί το <https://www.gcommerce.gov.za/>, το οποίο δημιουργεί αυτόματα το αίτημα προμήθειας, απαιτώντας υψηλές εκπτώσεις.

Χρήσιμη πηγή πληροφόρησης περί διαγωνισμών (τρεχόντων και ολοκληρωθέντων) αποτελεί η ιστοσελίδα <https://www.gpwnonline.co.za/GPWTenders.htm> του Εθνικού Τυπογραφείου της χώρας.

Από 16.01.2023 ισχύουν καινούργιες κατευθυντήριες διατάξεις, σύμφωνα με τις οποίες, «Αρχές και Όργανα υπεύθυνα για την εκτέλεση δημόσιων προμηθειών εφαρμόζουν τις δικές τους πολιτικές δημόσιων προμηθειών, εντός του γενικότερου θεσμικού πλαισίου», μέχρι την κατάθεση νέου Νόμου περί Δημοσίων Προμηθειών στο Κοινοβούλιο της Χώρας (περί τον Μάρτη 2023). Η ανωτέρω αλλαγή έγινε λόγω συμμόρφωσης σε απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου από αρχές 2022, η οποία ακύρωσε Υπουργικές Αποφάσεις του 2017 (από τον τότε Υπ. Οικονομικών), ως ασύμβατες με το ευρύτερο θεσμικό πλαίσιο.

ΣΤ. ΚΛΑΔΟΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Η Νότια Αφρική εμφανίζει σημαντικά πλεονεκτήματα για την ελληνική εξωστρέφεια, μεταξύ των οποίων :

- μεγάλος αριθμός Ομογενών (περίπου 45.000 άτομα) με υψηλή επιχειρηματική δραστηριότητα, κυρίως (αλλά όχι μόνο) στους κλάδους τροφίμων-ποτών, εστίασης, καναλιών διανομής, κατασκευών και real estate,
- μεγαλύτερη οικονομία της υποσαχαρικής Αφρικής και η πλέον βιομηχανοποιημένη¹⁰ χώρα της Αφρικής,
- σημαντικότερος εμπορικός εταίρος για τις χώρες της υποσαχαρικής Αφρικής και πύλη εισόδου προς αυτές, λόγω των συγκριτικά καλύτερων υποδομών μεταφορών, επικοινωνιών και αναπτυσσόμενου χρηματο-πιστωτικού τομέα,
- μέλος της Southern African Development Community / SADC (<https://www.sadc.int/>), η οποία αποσκοπεί στην οικονομική ανάπτυξη των 16 χωρών μελών της υποσαχαρικής Αφρικής. Στο πλαίσιο της SADC, έχει υπογραφεί Συμφωνία Οικονομικής Συνεργασίας (Economic Partnership Agreement / EPA) μεταξύ της ΕΕ και έξι χωρών (Νότια Αφρική, Μποτσουάνα, Λεσότο, Μοζαμβίκη, Εσουατίνι και Ναμίμπια), από το 2016, η οποία διευκολύνει το εμπόριο και τις επενδύσεις μεταξύ των δύο γεωγραφικών περιοχών.
- μέλος της Southern Africa Customs Union (<https://www.sacu.int/>) με συμμετοχή επιπλέον των Μποτσουάνα, Λεσότο, Ναμίμπια και Εσουατίνι. Τα μέλη εφαρμόζουν κοινό δασμολόγιο στις εμπορικές συναλλαγές τους, μοιράζονται τα τελωνειακά έσοδα και συντονίζουν τις πολιτικές και αποφάσεις τους σε ποικιλία εμπορικών θεμάτων.

Βεβαίως, δεν θα πρέπει να παραγνωρίζονται σημαντικές προκλήσεις όπως :

- η μεγάλη εισοδηματική ανισότητα,
- η υψηλή διαφθορά και εγκληματικότητα,
- η χαμηλή ποιότητα υπηρεσιών του Δημόσιου τομέα,
- η υψηλή ανεργία και η έλλειψη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού,
- η εφαρμογή διακριτικών οικονομικών πολιτικών υπέρ της μαύρης επιχειρηματικότητας κλπ.

Ίσως να φαίνεται, πως η Νότια Αφρική ευρίσκεται πολύ μακριά για την ελληνική επιχειρηματική κοινότητα, κάτι όμως που αποτελεί μάλλον παρεξήγηση, αφού αυτό αφορά μόνο γεωγραφική απόσταση. Αν λάβει κανείς υπόψιν του :

- την παρουσία δέκα διμερών επιχειρηματικών επιμελητηρίων¹¹ άλλων χωρών της ΕΕ, τις περίπου 2.000 εγκατεστημένες επιχειρήσεις, συμφερόντων ΕΕ στη χώρα (οι οποίες απασχολούν περίπου 300.000 εργαζομένους),
- το γεγονός ότι οι άμεσες επενδύσεις εκ μέρους της ΕΕ στη Νότια Αφρική αντιστοιχούν στο 75% του συνόλου των ξένων επενδύσεων στη χώρα,
- μαζί με τον μεγάλο αριθμό ελληνικής επιχειρηματικής ομογένειας,

τότε πιθανώς να διακρίνει ένα ενδεικτικό περιβάλλον επιχειρηματικών ευκαιριών για τις ελληνικές επιχειρήσεις, που θα προετοιμαστούν κατάλληλα, θα μελετήσουν τις συνθήκες αγοράς και θα αφιερώσουν τον αναγκαίο χρόνο και πόρους, προκειμένου να δραστηριοποιηθούν σε αυτήν.

¹⁰ Βλ. <https://www.afdb.org/en/documents/africa-industrialization-index-2022>

¹¹ Βλ. <https://www.euchamber.co.za/contact-us/>

Η άποψη που κυριαρχεί για την χώρα μας στη Νότια Αφρική είναι ιδιαίτερα θετική, χάριν του μη αποικιοκρατικού παρελθόντος της ελληνικής Ιστορίας αλλά και της επιτυχημένης, αξιοπρεπούς και διαρκούς επιχειρηματικής παρουσίας Ομογενών δεύτερης και τρίτης γενιάς.

Κλάδοι με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις ελληνικές επιχειρήσεις είναι :

- τρόφιμα (φρέσκα και επεξεργασμένα, κατεψυγμένα),
- καταναλωτικά αγαθά,
- προϊόντα υψηλής τεχνολογίας,
- μηχανολογικός, ηλεκτρολογικός εξοπλισμός,
- χημικά προϊόντα, πλαστικά, χαρτί και προϊόντα αυτού,
- μόδα,
- ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ηλιακή και αιολική ενέργεια),
- κατασκευαστικός τομέας – δομικά υλικά,
- προϊόντα αργιλίου,
- φάρμακα, cosmetics,
- ιατρικός εξοπλισμός,
- real estate,
- ανάπτυξη υποδομών,
- περιβαλλοντική τεχνολογία.

Σημειώνουμε ότι ιδιαίτερα ελκυστικός τομέας για τους Ομογενείς, είναι η αγορά ακινήτων στην Ελλάδα.

Τέλος, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και ο τομέας του εξερχόμενου τουρισμού (από Νότια Αφρική προς Ελλάδα) με πολλά τουριστικά πρακτορεία να προσφέρουν ελληνικά πακέτα διακοπών.

Το Γραφείο ΟΕΥ Johannesburg, παραμένει στη διάθεση των ενδιαφερομένων ελληνικών επιχειρήσεων στην προσπάθειά τους να ενημερωθούν για την αγορά της Νότιας Αφρικής.

Ζ. ΧΡΗΣΙΜΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ¹²

Κατηγορία	Τίτλος	Τηλέφωνο (00)	Email	Ιστοσελίδα
1.Ελληνικές Αρχές	Πρεσβεία Πρετόρια	27123482352	grem b.pre@mfa.gr	www.mfa.gr/pretoria
1.Ελληνικές Αρχές	Γραφείο ΟΕΥ Johannesburg	27112142317	ecocom- johannesburg@mfa.gr	https://agora.mfa.gr/ta-grafeia-oikonomikon-emporikon-upotheseon/grafeia-anaxora/office/854
2.Αρχές της χώρας διαπίστευσης	Department of International Affairs	27123511000	legalisation@dirco.gov.za	http://www.dirco.gov.za/
2.Αρχές της χώρας διαπίστευσης	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Ανταγωνισμού	27123949500	contactus@thedtic.gov.za	http://www.thedtic.gov.za/
2.Αρχές της χώρας διαπίστευσης	Υπουργείο Οικονομικών	27123155111	media@treasury.gov.za	https://www.treasury.gov.za/
2.Αρχές της χώρας διαπίστευσης	Companies and Intellectual Property Commission	27877437000	info@cipc.co.za	https://www.cipc.co.za/
3.Εμπορικά & Βιομηχανικά Επιμελητήρια	EBE Johannesburg	27117265300	info@jcci.co.za	http://www.jcci.co.za/
3.Εμπορικά & Βιομηχανικά Επιμελητήρια	Pretoria Capital City Business Chamber	27125421308	info@ccbc.co.za	https://www.ccbc.co.za/
3.Εμπορικά & Βιομηχανικά Επιμελητήρια	Cape Town Chamber of Commerce	27214024300	info@capechamber.co.za	https://capechamber.co.za/
4.Τράπεζες	Banking association of South Africa	27116456700	info@banking.org.za	https://www.banking.org.za/
5.Ποργανωτές Εκθέσεων	Exhibition and Events Association south africa	27116203089	info@exsa.co.za	https://www.exsa.co.za/
6.Εξνοδοχεία	National Accomodation Association South Africa	2786006103	info@naa-sa.co.za	https://www.naa-sa.co.za/
7.Διπλωματικές Αποστολές	Ευρετήριο Διπλωματικών Αποστολών στη Νοτιο Αφρική	27112142317	info@dirco.co.za	http://www.dirco.gov.za/foreign/forrep/index.htm

¹² Ο κατωτέρω κατάλογος είναι ενδεικτικός. Για περισσότερες πληροφορίες παρακαλούμε να επικοινωνήσετε με mail στο ecocom-johannesburg@mfa.gr